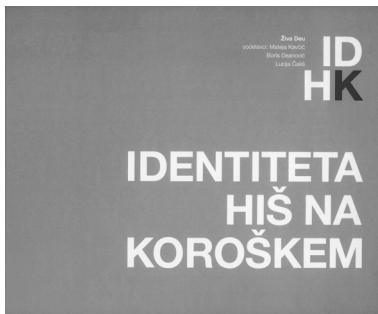

BERNARD KOTNIK: Zgodovina hiš južne Koroške 14,

Mohorjeva založba, Celovec 2009; 274 str.

S to svojo zadnjo, ne povsem dokončano knjigo, 14. po vrsti v dvojezični slovensko-nemški zbirki Zgodovina hiš južne Koroške, se je frančiškan p. Bertrand Kotnik, prizadeveni raziskovalec izvora slovenskih krajevnih in hišnih imen, pri 96. letih poslovil od zvestih bralcev. Tokrat se je posvetil zgodovini hiš oziroma njihovih imen na ozemlju pražupnije Marija na Zilji, ki so ji v srednjem veku pripadale tudi nekateri kraji v današnji Sloveniji. Med njimi Rateče pri Kranjski Gori, kar pojasnjuje izvor Rateškega oziroma Celovškega rokopisa, pomembnega slovenskega jezikovnega spomenika iz 14. stoletja. Med vasmi severno od Karavank pa so bile ena pomembnejših Bače, od koder sta bila doma Franc Treiber, avtor »himne« koroških Slovencev Nmač čez izaro, in pisatelj Jurij Trunk. V tej pražupniji sta zapustila sledove tudi književnika Franc Ksaver Meško in Fran Eller.

ŽIVA DEU: Identiteta hiš na Koroškem,

Las MDD, z. b. o., Slovenj Gradec 2009; 146 str.

Ne dogaja se pogosto, da se kje na podeželju ljudje sami zavejo vrednosti svoje izginjajoče stavbne in kulturne dediščine in si poiščejo strokovno pomoč za njeno ohranjanje in obnovo. V Zadrugi za razvoj podeželja v okviru Lokalne akcijske skupine Mislinjske in Dravske doline so storili prav to in v pripravi dokumentov za razvoj podeželja do leta 2013 že v svoj prvi letni načrt vključili projekt Identiteta hiš na Koroškem, njegovo izvedbo pa so zaupali projektni skupini s Fakultete za arhitekturo ljubljanske Univerze pod vodstvom dr. Žive Deu. S sodelovanjem Mateje Kavčič, Borisa Deanoviča in Lucije Čakš je nastala bogato ilustrirana knjiga z opozorili in napotki, povezanimi z vzorčnimi projekti obnov in novogradenj. Poleg pozitivnih zgledov so v opisih, slikah in risbah prikazani tudi primeri nepravilnega ravnanja – posledice dezorientiranosti, ki ne le na Koroškem čedalje bolj obvladuje oblikovanje okolja. Predgovora sta napisala arhitekt mag. Peter Gabrijelčič in Alan Bukovnik iz Las MDD; na koncu sta objavljeni še recenziji etnologa dr. Janeza Bogataja in arhitekta dr. Fedje Koširja.

ALMA KARLIN: Uroki ljubezni – uroki smrti,

Mohorjeva založba, Celje 2009; 242 str.

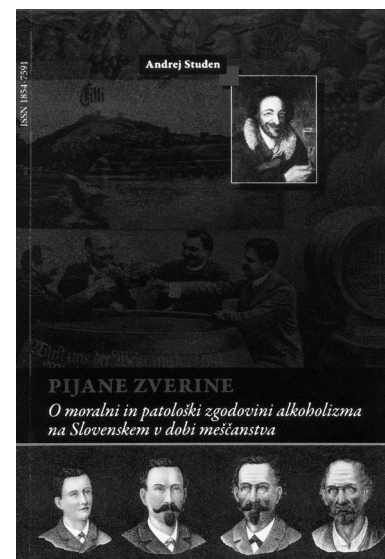
Šele leta 2009, 110 let po rojstvu Alme Maximiliane Karlin in 80 let po tem, ko se je odpravila okrog sveta, se je naposled tudi slovenski javnosti jasneje odstrla komaj verjetna življenjska zgodba te izjemne ženske, svetovne popotnice in pisateljice iz Celja. Nanjo sta opozorila zlasti dva portreta – filmski, Marte Frelih, *Alma M. Karlin*, in album Jerneje Jezernik, *Alma Karlin, državljanska sveta*. Manj opažen pa je ostal tudi za antropologe in etnologe zanimiv potopis *Uroki ljubezni – uroki smrti* v prevodu in z uvodno besedo Cvete Kovačič. V pričujoči knjigi je Alma Karlin slikovito opisala svoja doživetja Južnega morja, kamor je prispela po petih letih poti prek Amerike, Kitajske, Japonske in Avstralije. Povsod, kjer se je zadržala dalj časa, je raziskovala mitologijo in vraževerje domorodcev, še posebej položaj žensk, ter pomen različnih tabujev v njihovem življenju.

* Iztok Ilich, publicist, prevajalec in urednik. 1000 Ljubljana, Trebinjska 11, E-naslov: iztok.ilich@dzs.si

ANDREJ STUDEN: Pijane zverine,

Zgodovinsko društvo Celje, zbirka Zgodovince, Celje 2009; 180 str.

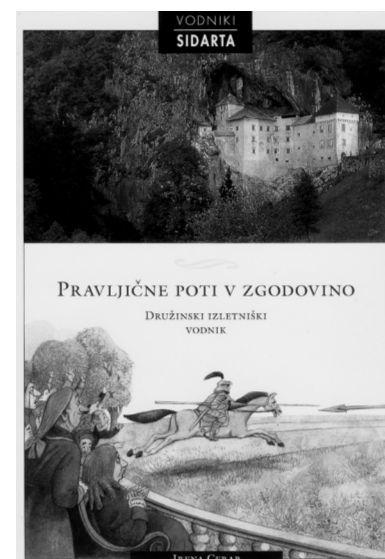
Zgodovinar in sociolog kulture dr. Andrej Studen je objavil že več razprav in monografij o različnih vidikih vsakdanjega življenja v preteklosti. Zanima ga zlasti zgodovina meščanstva ter v tem okviru vpliv procesov modernizacije in uvajanja tehničnih novosti na družbene spremembe. Potem ko je med drugim raziskal pojave kriminala in različne oblike kaznovanja, se je posebej lotil še zgodovine morale in družbenih odklonov. Z njimi je povezana tudi tukaj osvetljena moralna in patološka zgodovina alkoholizma na Slovenskem v dobi meščanstva. Avtor opozori, da se družba alkoholizma na glas sicer sramuje, potihem pa ga dopušča in sprejema. To dokazuje tudi dejstvo, da so se zgodovinarji temu pojavu doslej bolj ko ne izogibali, toliko bolj pa je zaposloval katoliške in meščanske moraliste, ki se jim Studen seveda zna po svoje oddolžiti.

IRENA CERAR: Pravljične poti v zgodovino,

Založba Sidarta, Ljubljana 2009; 256 str.

Avtorica *Pravljičnih poti Slovenije* iz leta 2004 je v tem novem družinskem izletniškem vodniku ohranila preizkušeno strukturo poglavij s popotniškimi napotki in priložnimi zemljevidi ter prepletanjem fotografij z upodobitvami naših najboljših ilustratorjev. Le pozornost je s stvaritev narave ter pravljic o škrtatih, vilah, velikanih in drugih bajnih bitjih preusmerila bliže ljudem. Poleg gradov in zgodb o graščakih, vitezih in zakladih, ki so se spletle okrog njih, jo zanimajo tudi pravljичni motivi, povezani z izročilom o gradišču pri Volčjem Gradu, o Hunih, rimskih utrdbah na Hrušici in drugih arheoloških lokacijah ali celih naseljih, kot so Kostanjevica na Krki, Piran in Štanjel. Za povrh je avtorica dodala še nekaj zgodb iz novejšega časa. Vodnik, ki vabi na 50 zanimivih raziskovalnih poti, sta med bralce s svojimi priporočili pospremili etnologinja Monika Kroječ in arheologinja Verena Perko.

LJUDEM – LJUdska DEdiščina za Muzeje na Banjški in Trnovski

planoti. Ustanova Fundacija BiT planota, Grgarske Ravne 2009; 316 str.

Do nastanka tega zanimivega zbornika, ki ga je uredil Miroslav Šuligoj Bremec, je po poldrugem letu strokovno vodenih dejavnosti pripeljala predvsem zgledna zavzetost članov Fundacije BiT Planota. Opravljali so raziskave in pripravljali tematske razstave s področij oblačilne kulture, ljudske pesmi in jezikovnih posebnosti ter različnih obrti in zeliščarstva. Gradivo so jim pomagali zbirati posebej usposobljeni prostovoljci, dobro pa so se znašli tudi pri zbiranju finančnih sredstev. Med avtorji prispevkov najdemo poleg etnologinje mag. Inge Miklavčič - Brezigar tudi muzealca Atleja Oveja Martinussena, ki je posredoval bogate norveške izkušnje, učiteljico Maro Bolčina, zbirateljico in interpretatorko ustnega ljudskega izročila Ljubo Jenče, slavistko Janjo Šuligoj ter z urednikom in vodjem projekta Borisom Kantetom vred še sedmerico poznavalcev življenja in izročila na Banjški in Trnovski planoti ter domačinov različnih poklicev, ki to življenje tudi živijo in sooblikujejo.

